

Huvudman

Kiruna kommun
Stadshuset 1
981 85 Kiruna

Beslut

Datum 2024-05-30
Dnr 2024:1178
Sida 1 (7)
Aktbilaga 15

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Högalidskolan 7-9 i Kiruna kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 6 mars 2024

Beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Kiruna kommun att senast **måndag den 23 september 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande utredning av orsakerna till elevens frånvaro och särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Kiruna kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Kiruna kommun ska vidta följande åtgärder

1. Se till att komplettera utredningen av orsakerna till elevens frånvaro. I detta ingår att utreda om elevens vårdnadshavare uppfyller sin skyldighet att tillse att eleven fullgör sin skolgång samt om och isåfall hur elevens hälsotillstånd påverkar elevens frånvaro. Utifrån den samlade utredningen ska huvudmannen analysera och ta ställning till vad skolan och huvudmannen sammantaget tror orsakar elevens frånvaro. Den kompletterade utredningen ska ges in till Skolinspektionen (7 kap. 19 a och 20 §§ skollagen).
2. Se till att vidta åtgärder för att öka elevens närvaro i skolan. Åtgärderna ska vara förankrade i de behov som identifierats i skolans utredning av orsakerna till elevens frånvaro. En redogörelse för vilka åtgärder som skolan och Kiruna kommun vidtagit, inklusive eventuell dokumentation som styrker uppgifterna, ska ges in till Skolinspektionen (7 kap. 19 a och 20-23 §§ skollagen).
3. Se till att eleven får det särskilda stöd som skolan anser att eleven är i behov av. Detta innebär att det inte ska vara frivilligt för eleven att ta emot stödet. Elevens aktuella åtgärdsprogram, inklusive en redogörelse för vilka åtgärder som vidtas för att elevens behov av stöd ska tillgodoses, ska ges in till Skolinspektionen (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet, 2024:1178, i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har vårterminen 2024 genomfört en tillsyn av om Högalidskolan 7-9 i Kiruna kommun följer gällande bestämmelser om en enskild elevs rätt till utbildning och stöd. Skolinspektionen beslutade den 6 mars 2024 att förelägga Kiruna kommun att senast den 2 maj 2024 vidta åtgärder avseende brister rörande utredning av orsakerna till elevens frånvaro och särskilt stöd.

Kiruna kommun har den 25 april 2024 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet och ytterligare skriftväxling har ägt rum.

Skolinspektionen har i nu aktuellt ärende tagit ställning till om Kiruna kommun har följt föreläggandet samt om påtalade brister har avhjälpats.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar enligt 2 kap. 8 § skollagen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten.

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen bedömde i beslut den 6 mars 2024 att det utgjorde en brist att Högalidskolan och Kiruna kommun inte utrett orsakerna till elevens frånvaro tillräckligt. Skolinspektionen konstaterade bland annat att skolan och Kiruna kommun behöver genomföra en utredning av orsakerna till elevens frånvaro som omfattar samtliga faktorer som kan påverka elevens frånvaro. Skolinspektionen betonade särskilt att elevhälsans olika kompetenser ska delta i utredningen samt att utredningen behöver omfatta en utredning av huruvida elevens vårdnadshavare uppfyller sin skyldighet att tillse att eleven fullgör sin skolgång, bland annat mot bakgrund av att det i ärendet framkommit uppgifter om att elevens vårdnadshavare inte alltid samarbetat med skolan. Skolinspektionen konstaterade även att skolan utifrån resultatet av utredningen måste se över de åtgärder som vidtagits

för att öka elevens närvaro i skolan och vid behov sätta in andra eller ytterligare åtgärder.

I ovan nämnda beslut bedömde Skolinspektionen även att det utgjorde en brist att eleven inte erhållit det särskilda stöd som skolan anser att eleven är i behov av. Det framgick att skolan bedömt att eleven är i behov av särskilt stöd, men att eleven trots detta inte erhållit sådant stöd eftersom eleven och dennes vårdnadshavare motsatt sig stödet.

Kiruna kommun har inkommit med en utredning av orsakerna till elevens frånvaro daterad den 26 mars 2024. Utredningen omfattar elevens relationer, trivsel och trygghet i skolan, elevens behov för att främja lärande och målpuppfyllelse, elevens hemsituation och frisk- och skyddsfaktorer som kan bidra till att främja närvaro. Skolkurator, specialpedagog samt kurator från centrala elevhälsan har deltagit i utredningen. Utredningen omfattar emellertid inte en utredning av om elevens vårdnadshavare uppfyller sin skyldighet att tillse att eleven fullgör sin skolgång.

Kiruna kommun har även genomfört en ny utredning av elevens behov av särskilt stöd daterad den 17 april 2024. Av utredningen framgår att eleven inte når betygsriterierna i något ämne och att elevens närvaro är sporadisk/obefintlig. Av utredningen framgår att eleven är i behov av särskilt stöd som omfattar alla lärmiljöer och skolämnen. Utifrån utredningen har skolan den 18 april 2024 fattat ett beslut om åtgärdsprogram för eleven. Av åtgärdsprogrammet framgår bland annat att eleven har möjlighet att arbeta i mindre grupp och få ett beslut om anpassad studiegång samt att eleven erbjuds anpassat material och individuellt vuxenstöd. Kiruna kommun har ombetts att närmare redogöra för vad åtgärderna i elevens åtgärdsprogram innebär, varvid huvudmannen hänvisat till att elevens vårdnadshavare informerat om att eleven vill delta i undervisningen på samma villkor som övriga klasskamrater samt att stödåtgärderna i elevens åtgärdsprogram finns tillgängliga för eleven utifrån elevens önskemål.

Eleven har inte deltagit i utredningen av orsakerna till elevens frånvaro eller i utredningen av elevens behov av särskilt stöd. Kiruna kommun har ombetts att redogöra för vilka ansatser skolan har gjort för att få eleven att delta i utredningarna, varvid huvudmannen har uppgett att elevens vårdnadshavare under vårterminen 2024 informerat om att eleven inte vill tala om skolan eller besvara de skriftliga frågor om elevens skolsituation som skolan skickat hem. Eleven själv har inte kommit till skolan.

Under vårterminen 2024 har skolan genomfört sju samverkansmöten med vårdnadshavare och externa aktörer. Anteckningar från dessa möten har bifogats. Av anteckningarna framgår att eleven under vårterminen 2024 har haft hälsoproblem som kräver utredning av vården. Vidare framgår att det

har beslutats att en extern aktör ska försöka underlätta elevens kontakter med skolan.

Rättslig reglering

Rätt till utbildning

Enligt 7 kap. 2 § skollagen har barn som är bosatta i Sverige skolplikt.

Av 7 kap. 3 § skollagen framgår att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till grundläggande utbildning i allmän skola.

Enligt 7 kap. 17 § skollagen ska en elev i grundskolan delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Enligt 7 kap. 19 a § skollagen ska rektorn, om en elev har upprepad eller längre frånvaro från den verksamhet som anordnas för utbildningen i grundskolan, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron skyndsamt anmäls till huvudmannen.

I förarbetena framhålls att en utredning av orsakerna till en elevs frånvaro alltid måste baseras på elevens hela situation. En elevs omfattande frånvaro beror ofta på en komplex situation med olika slags problem som kan röra både hem och skola. Många av orsakerna kan vara skolrelaterade och kräva åtgärder i skolan. Samtidigt kan hemförhållandena vara svåra och i vissa fall förekommer det att vårdnadshavaren inte bidrar till, eller på grund av sociala orsaker inte har möjlighet att se till, att eleven går till skolan. Det förekommer också att organisatoriska faktorer är orsaken till en elevs långvariga frånvaro. Exempel på detta kan vara brister i frånvarorapportering, låg grad av lärarkontakt, håltimmar, lärarbyten, brister i lärandemiljön eller otydlig ansvarsfördelning bland vuxna i skolan. Det kan även finnas fall där vårdnadshavare medvetet håller barn borta från skolan, exempelvis vid en utlandsresa där eleven inte beviljats ledighet eller p.g.a. psykisk ohälsa. I vissa extrema fall kan det vara fråga om hedersförtryck och att barnet blivit bortfört från landet (prop. 2017/18:182 s. 58).

Frågan om hur omfattande en utredning av frånvaro behöver vara måste avgöras i det enskilda fallet. Det kan i vissa fall räcka med en enklare utredning. Ett exempel på det kan vara att vid en längre sjukfrånvaro begära ett läkarintyg. I andra fall kan det behöva utredas om elevens frånvaro beror på en för eleven otillfredsställande lärandemiljö, t.ex. bristande bemötande eller behov av särskilt stöd. Eftersom varje elevs förutsättningar är olika och orsakerna till frånvaro är mångfacetterade

krävs det i andra fall en mer omfattande utredning av vad som har orsakat frånvaron för den enskilde eleven. Fokus vid utredningen bör vara på att kartlägga orsakerna till frånvaron och att kartläggningen utgör ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster (prop. 2017/18:182 s. 59 f.).

I 7 kap. 20 § skollagen anges att den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolgång.

I 7 kap 21 § skollagen anges att hemkommunen i frågor som rör skolpliktiga elever som avses i 19 a § vid behov ska samordna insatser med samhällsorgan, organisationer eller andra som berörs.

Av 7 kap. 22 § skollagen följer att huvudmannen ska se till att eleverna i dess grundskola fullgör sin skolgång.

Av 7 kap. 23 § skollagen framgår att hemkommunen får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter vid vite, om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte gjort vad denna är skyldig att göra för att så ska ske.

Särskilt stöd

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår bland annat att om en utredning om särskilt stöd visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska eleven ges sådant stöd.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska upprättas för en elev som ska ges särskilt stöd.

Skolinspektionens bedömning

Rätt till utbildning

Skolinspektionen bedömer att Högalidskolan och Kiruna kommun fortsatt inte utrett orsakerna till elevens frånvaro tillräckligt, vilket utgör en brist.

Av utredningen framgår att skolan har genomfört en samlad utredning av orsakerna till elevens frånvaro som omfattar en kartläggning av elevens skol- och hemsituation. Utredningen omfattar emellertid inte en utredning av huruvida elevens vårdnadshavare uppfyller sin skyldighet att tillse att eleven fullgör sin skolgång. Vidare framkommer uppgifter om att eleven under vårterminen 2024 upplevt hälsoproblem som kräver utredning av vården. Skolan och Kiruna kommun har emellertid inte utrett om och isåfall hur dessa hälsoproblem påverkar elevens frånvaro. Skolinspektionen bedömer att avsaknaden av en utredning av huruvida elevens vårdnadshavare uppfyller sin skyldighet att tillse att eleven fullgör sin skolgång samt av en utredning kring om och isåfall hur elevens hälsoproblem påverkar elevens frånvaro medför att skolans utredning av

orsakerna till elevens frånvaro inte kan anses utgöra en kartläggning av elevens hela situation, vilket utgör en brist.

Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla att ansvaret för att eleven fullgör sin skolgång delas mellan elevens vårdnadshavare och Kiruna kommun i egenskap av såväl huvudman som hemkommun. Detta innebär givetvis att ett gott samarbete mellan elevens vårdnadshavare och huvudmannen/hemkommunen är att föredra. I aktuellt ärende handlar det emellertid om en elev som har haft en ytterst omfattande frånvaro under flera års tid och där samarbete med elevens vårdnadshavare hittills inte medfört att elevens närvaro i skolan har ökat. Samtidigt finns det uppgifter i ärendet om att elevens vårdnadshavare inte alltid samarbetat med skolan och huvudmannen. För att utredningen av orsakerna till elevens frånvaro ska anses tillräcklig i detta fall är det nödvändigt att Kiruna kommun grundligt utreder huruvida elevens vårdnadshavare gjort vad som rimligen kan krävas för att uppfylla sin skyldighet att tillse att eleven fullgör sin skolgång samt, om så inte är fallet, sätter in åtgärder för att så ska ske. Sådana åtgärder kan vara att överväga att förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter eller att intensifiera samverkan med externa aktörer. Detta gäller även om utredningen och de åtgärder som vidtas med anledning av resultatet av utredningen riskerar att medföra att relationen till elevens vårdnadshavare försämras.

Särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det utgör en fortsatt brist att eleven inte erhåller det särskilda stöd som skolan anser att eleven är i behov av.

Av utredningen i ärendet framgår att skolan har utrett elevens behov av särskilt stöd på nytt samt upprättat ett åtgärdsprogram för eleven. Av utredningen i ärendet framgår emellertid att de särskilda stödåtgärder som skolan anser att eleven är i behov av är villkorade såtillvida att eleven själv får bestämma om eleven ska ta del av stödet eller inte. Skolinspektionen bedömer att en elev ska få det särskilda stöd som skolan anser att eleven är i behov av. Detta innebär att skolan ska fatta beslut om särskilda stödåtgärder och om eleven inte frivilligt vill ta del av de beslutade åtgärderna behöver skolan vidta åtgärder som riktar in sig på att eleven ska ta emot stödet.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 10 § skollagen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Kiruna kommuns verksamhet vid Högalidskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller elevens rätt till utbildning och stöd. Det finns därför skäl att förelägga Kiruna kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Beslutet har fattats av juristen Elina Axelsson.

Juristen Ellen Kalman har varit föredragande i ärendet.

Kopia till

Elevens vårdnadshavare